

Literaturanmeldelser.

Der er for ikke lang Tid siden i Holland udkommet to geografiske Værker, der vistnok fortjener, at Opmærksomheden henledes paa dem.

Det betydeligste af disse er Veth, Java, geographisch, ethnologisch, historisch, I—III, Haarlem 1896—1904. Det er den 2. Udgave, der er besørget af F. Snelleman og I. F. Niermeyer. Det er affattet i det hollandske Sprog.

De to første Bind, der omhandler Javas Historie lige fra Hindutiden til den nuværende Tid, skal her kun kortelig omhandles. Udgiverne nævner, at Java er Hollands vigtigste Koloni. Den er vel mindre end flere af de omliggende Øer, som Borneo, Sumatra og Celebes, for ikke at tale om Ny Guinea; men Befolkningen, om hvis nutidige sociale Forhold der desværre ikke fremsættes megen Oplysning, medens en saadan dog maaske kan ventes i en Fortsættelse af Værket, er talrigere end i alle de øvrige, hollandske Besiddelser og lige saa tæt, som i Evropas bedst befolkede Lande. Der gøres opmærksom paa, at Øens Navn i den paa Stedet gængse Udtale er Djava, og Udgiverne priser i høje Toner Øens Naturskønhed, idet de mener, at den kan stilles lige med Schweiz ved sin Rigdom paa Bjærgtinder, med Skandinavien ved sine Skove og Vandfald, og med Italien ved sine romantiske Dale, medens der tillige i de nævnte Lande ikke findes noget, der kan stilles lige med Java med Hensyn til denne Øs rædselvækkende, ødelagte Steder, fremkomne ved dennes talrige, Død og Ødelæggelse udspyende Vulkaner.

Et Afsnit, der er indflettet i den historiske Del, bør dog her ikke ganske forbigaaes. Det er det, som ret omstændeligt omhandler Tempelruinerne fra Hindutiden, der er talrige paa Java, i Modsætning til de andre Sundaøer, og hvoraf der gives enkelte, smukt udførte Afbildninger. De fleste findes i Midten af Øen, her findes saaledes Ruinerne af flere Templer ved Diëng, et Sted, der nu er øde, idet den tidligere Befolkning er bleven fordrevet ved Udbrudet af en Vulkan. De beskrives ret omstændeligt, ligeledes Tempelgrotterne Koetå Ardja, og Ruinen Bårå Boedoar, der var indviet til Buddha i Modsætning til Templerne ved Diëng, som skylder Dyrkelsen af Siva deres Oprindelse. Den har stadig tiltrukket sig megen Opmærksomhed, er beskrevet i et særskilt Pragtværk og gengivet i talrige Fotografier.

Den har intet indvendigt Rum, men er bygget om en Højde paa 47 Meter med 12 Terrasser, de nederste firkantede, de øverste runde. Mange Basrelieffer er godt bevarede. Ogsaa beskrives Ruinerne af Templet Prambanan, der i ældre Tid mest har tiltrukket sig Evropæernes Opmærksomhed, og som er bygget i Form af et græsk Kors, af hvilket den sydlige Side med talrige Basreliefs er bedst bevaret. I Nærheden af Templet findes Ruiner af mange andre Templer, et Steds saaledes af en Gruppe, der har indeholdt ikke mindre end 246 Tempelbygninger.

I den østlige Del af Java findes vel ogsaa Ruiner af mange Templer; men de er mere ødelagte end dem, der findes i Midten af Øen. I den vestlige Del findes ogsaa adskillige, her med meget lavtstaaende Billedhuggerarbejde af den saakaldte Padjajaran-Type, det vil sige Stene, i hvilke man kun raat har udhugget Figurernes Hoveder, Arme og Ben.

Udgiverne omhandler ogsaa nærmere Ruinerne af den store By Madjapahit i den n. ø. Del af Landet. Den var Hovedstaden i det ene af de to Riger, i hvilke Java en Gang var delt. Der er fra den bortført Millioner af Sten, der er benyttede til Bygning af Sukkerfabriker, Broer og Vandledninger; men ikke lidet er dog endnu tilbage. Den var væsentligst en Samling af Boliger for Kongen og fornemme Personer, Templer, Bade- og Begravelsespladser, Vagthuse m. m. til offentligt Brug, medens de ringere af Befolkningen, for saa vidt de var Fyrsternes Undergivne, boede indenfor Indhegningerne af deres Paladser Tilliggende og ellers spredte rundt omkring i Skyggen af Træer. Gaderne dannedes saaledes mere af Mure end af Huse. Store Porte førte ind til Byen, og der findes i den en Dam af c. 600 Alens Længde og 300 Alens Bredde.

Den tredje Del af Værket omhandler de geografiske Forhold, nemlig Beliggenheden, Klimaet, Vandløbene, Planterne og Dyrene, de orografiske og geologiske Forhold, og hertil slutter sig specielle Beskrivelser af de enkelte Landsdele.

Der fremdrages, at Java er 175 (gl. hollandske*) Mil lang og 10 til 35 Mile bred, medens Øens Fladeindhold er 2281 geogr. Kvadratmil og med de tilliggende Øer 2388, Jordsmonnet danner en Overgang fra

*) Den gl. hollandske Mil er $\frac{1}{10}$ af en Ækvatorialgrad.

Sumatras massive Enhed til de smaa Sundaøers vekslende Landskaber. Den vestlige Del af Øen har ligesom Sumatra paa Ydersiden Bjærgland, indefter Lavland. I Midten findes vekslende Jordsmon, ligesaa og i en endnu højere Grad mod Øst. Hovedkæden naar i Bjærgkolossen Slomat sit højeste Punkt 3500 M. Til denne slutter sig en Kæde med 2 Vulkaner af 2000 M.'s Højde. I den østlige Del af Øens Midte ligger Vulkanerne i to Rækker. I den ene af disse er den højeste 3300 M., i den anden 3100. Det absolut højeste Punkt findes i den østlige Del. Det er Smeroe 3676 M. Geologiske Undersøgelser har som overalt i Troperne været vanskelige. Der er fremgaaet af dem, at Øens Overflade dannes af tertiære og kvaternære Formationer. Granit synes ikke at forekomme, undtagen som Rullesten paa enkelte Steder.

Det er ikke muligt at angive et bestemt Antal for Vulkanerne. Kun faa danner nemlig et enkelt Eruptionspunkt; andetsteds er flere Kratere saa nøje forbundne, at de blot kan opfattes som tilhørende en enkelt Vulkan, og talrige er derfor de Tilfælde, i hvilke man kun vilkaarligt kan afgøre, om man vil tale om flere særskilte Vulkaner eller om en enkelt stor. Dertil kommer, at fire af de vulkanske Bjærgstrækninger kun ufuldstændigt er kortlagte. Endnu vanskeligere bliver Sagen ved, at nogle af de vulkanske Kæder og Grupper ganske er blevne Ruiner, saaledes at en Del af de i dem muligt forhen forekommende Kraterformer er forsvundne. Om nogle af Vulkanerne er det sandsynligt, at deres fornemste Virksomhed er forekommet i den tertiære Tid; andre har været i Virksomhed i Nutiden, og ved at indføre i Kortene de maaske vel hypotetiske Fortids-Vulkaner, er man naaet op til 120 Vulkaner paa Java og de omliggende Øer, der ligesledes er vulkanske. En indgaaende Beskrivelse af enkelte Vulkaner, samt topografiske Afbildninger af dem, er fremsat.

Der fremdrages tillige den mærkelige Fremtoning, at der paa seks Steder ved Vulkanernes Fod forekommer et meget ejendommeligt Jordsmon derved, at dette ligesom er opfyldt af gigantiske Muldvarpeskud paa en aldeles flad Slette. Denne er nemlig bedækket med et stort Antal halvrunde eller en Smule langagtige Høje, de sidste bestaaende af to ligesom sammengroede Halvkugler, hvoraf den ene er noget større og højere end den anden. Enkelte Høje har en mere uregelmæssig Skikkelse. De større er i Reglen 20—50 M. høje, nogle faa endog 80 til 100. Derhos findes en Mængde smaa af faa Meters Højde. Nogle bestaar af ældre, vulkanske Stenarter, andre af Brokker fra

nyere vulkanske Udbrud. Det flade Land imellem dem bestaar af Aske, hvorunder der synes at findes Lava.

Forklaring paa Oprindelsen til dette Jordsmon er given af to japanske Videnskabsmænd, der var saa heldige at komme til at overvære en Nedstyrtning af et Bjærg paa Japan 1888. I Faldet delte her den store Masse af nedstyrtende Jord og Stene sig i Stykker, der efterhaanden blev mindre, medens den hele Masse gik nedefter som en flydende Strøm, der hølgede ligesom med Brændinger. Naar de store Stykker efter Faldet blev liggende, lagde der sig Grus og anden finere fordelt Masse rundt om Grundfladen og dannede en Skraaning, saa at Stykkerne endte med at antage en konisk Form, og der dannede sig saaledes i Jordsmonnet nedenfor Faldet hundreder af smaa Kegelbjærg.

Hvad Klimaet angaar fremdrages, at det ækvatoriale Søklime intetsteds træffes i saa stor Udstrækning, som i det indiske Arkipel, udmærket ved tre Egen-skaber, stor Ligelighed i Temperaturen, betydelig Fugtighed med stort Regnfald og ringe Vindstyrke. I c. 30 Aar er Klimaforholdene blevne iagttagne med stor Nøjagtighed i Batavia, derhos i kortere Tid og mindre nøjagtigt enkelte andre Steder. Den længste Dag, i December, er tre Kvarter længere end den korteste i Juni. Aarets Middeltemperatur i Batavia var 26° C., medens Middeltemperaturen i et Døgn var 22,5 til 28,7°, den højeste Varmegrad 35,6, den laveste 19°. Den højeste Solstand træffes i Februar og Oktober, da Solen naar Zenit. De varmeste Maaned er næsten stedse April og Maj, ved Siden af September og Oktober, de koldeste Januar og Februar. Forskellen er dog kun 1,1°. I Øst-Java og i Lavlandet paa Midten af Øen, stiger Temperaturen dog højere end i Batavia, medens den, efterhaanden som man kommer op paa Bjærgene, selvfølgelig bliver lavere, indtil den aarlige Middeltemperatur kun bliver 14° i en Højde af c. 7600 Fod, og 9° i den største Højde, hvor den er maalt. Temperaturen kan her ogsaa undertiden paa ubeskyttede Steder dale til Frysepunktet og derunder.

Vindsystemet i det indiske Arkipel beherskes af Beliggenheden mellem de to store Fastlande, Asien og Australien, af hvilke det sidste har størst Indflydelse. I April begynder Luften ved ringe Lufttryk over Asien at bevæge sig derhen ad, og den Østenvind, der saaledes opstaar, vedbliver da til ind i Oktober. Der følger derefter en kort Periode med vekslende Vinde indtil ind i November, da Vestenvinden begynder og vedvarer til ind i Marts. Vindens Hovedretninger er Ø.S.Ø og V.N.V. Østenvinden medfører den tørre Tid, Vestenvinden Regntiden. Vindens Hurtighed er for-

holdsvis ringe, Storm og Cykloner sjældne. Derimod er der Aaret rundt mange Dage med Torden og Lynild, gennemsnitlig 167 aarlig. Et Bogen tilført Regnkort viser, hvorledes Regnmængden stiger med Højden fra 15 til 50 Decimeter aarlig.

Ved Omtalen af Vandløbene fremdrages, at Indfyldelsen af Skovstrækninger paa Bjærgenes Vandrigdom viser sig meget stor, og at der ved Udlobet fra en af Kratersøerne findes et 500 M. højt Vandfald.

Beskrivelsen af Planteriget er fortrinlig, man fristes til at sige æstetisk skøn. Pladsen her tillader dog ikke at gaa nærmere ind paa den, om end en Rigdom af maleriske Beskrivelser af de enkelte Planter frister stærkt dertil. Det skal kun fremdrages, at Udgiverne mener, at der er intet, som paa Java gør et saa mægtigt Indtryk, som Skønheden af de Planter, der vokser der. Varme og Fugtighed er begge her til Stede i høj Grad og forener sig i Almindelighed med en fordelagtig Jordbund, saa at Planteverdenen her udmærker sig ved en Pragt, som der kun sjældent træffes Mage til. Vel har de vildt voksende Planter maattet rømme Pladsen i vidtstrakte Dele af Øen for Kulturplanter, men Landskabernes Skønhed er derved ikke ganske gaaet tabt, ja de har til Trods for den Ensartethed, der er ejendommelig for alle Plantekulturer, stundom endog vundet. Rismarkernes livlige Grønt, der afveksler med de Krat, i hvilke Indbyggernes Landsbyer ligger gemte, og Kaffebuskenes glimrende, grønne Løv, der snart er isprængt med hvide Blomster og snart med karmoisinrøde Frugter, medens stundom enkelte fintløvede Træers Kroner hæver sig henved 15 Alen over dem, alt dette giver tilsammen ofte ikke mindre skønne Landskabsbilleder end de mægtige Skove, i hvilke ethvert af Kæmpestammerne bærer en Verden af Snylteplanter, medens Jordbunden er bedækket med Underskov, og de i Guirlander hængende Slynplanter sammenpresser det hele til en tæt Masse.

Den detaillerede Beskrivelse støtter sig til en Inddeling i Zoner efter Højden over Havfladen. Den første naar til c. 2000 Fod, den anden til c. 4800, den tredje til c. 7600.

Hvad Beskrivelsen af Dyrene angaar, da er den ogsaa meget omfattende, og adskillige Dyreformer findes omstændeligt omhandlede. Der omtales saaledes af den overordentlig rige Fauna en Art Børsteorme. *Perichaeta musica*, der frembringer en Lyd, som kan høres i temmelig stor Afstand. Om de store, meget giftige Fugle-edderkopper fortælles, at en Naturforsker, da han en Gang havde fanget en saadan levende, prøvede Virkningen af Dyrrets Gift ved at anbringe den nogle Dage i en

til dette Brug indrettet Kasse og derpaa sætte en nylig fangen Risfugl ind til den. Den anfaldt straks Fuglen, omfattede den med sine Ben og slog sine Giftkapper ind i dens Krop. Fuglen døde i Løbet af 30 Sekunder, og Edderkoppen begyndte derpaa straks at udsuge den. Da han den næste Dag vilde gentage Forsøget, var Edderkoppen imidlertid død. Skorpionerne anfaldt ikke Mennesker og regnes ikke for meget farlige, derimod vel en stor Art Tusindben. Sommerfuglene staar i Antal og Pragt kun tilbage for dem, der findes i tropisk Amerika og paa Molukkerne. De bidrager endnu mere end Fuglene til at oplive og forskønne Landskabernes. Af Svalehaler, hvis Vinger paa de største Eksemplarer maaler 12 til 15 Centimeter, findes der paa Java 31 Sorter, medens der i hele den palæarktiske Zone kun findes fem. Billederne er meget talrige. Den største er en Torbist, *Chalcosoma atlas*. Der findes ogsaa nogle ret mærkelige Snude- og Løbebiller. Fiskene er ogsaa meget talrige. Der omtales den mærkelige Fiskepadde, *Batrachus pictus*, som giver Lyd, derhos en Guldfisk, der bliver to Fod lang. Af Fugle findes 410 Arter. De spises ikke meget, og der gøres derfor ej heller synderlig Jagt paa dem. Blandt Fuglene omtales særlig en Art Stær, *Gracula javanensis*, der endnu bedre end Papegøjerne, hvoraf der kun findes to Sorter, kan lære at tale og gøre Kunster. De meget yndede, men i Reglen forbudte Hanekampe beskrives nøjere. Af Pattedyr findes henved 100 Arter, hvoraf 45 hører til Flagermusene. Der findes ikke Elefanter og Tapirer, ej heller Bjørne, derimod Næsehorn, Tigere og Pantere. De første er temmelig sjældne, idet der er udsat Præmier for deres Udryddelse paa Grund af den Skade, de forvolder i The- og Kaffeplantagerne. Af Aber er der ikke mange, almindeligst er en langarmet Gibbon. Ogsaa Fossilierne omhandles. De hører til den saakaldte Sivalik-Fauna, der har hjemme i Forindien.

Landskabsbeskrivelserne er meget detaillerede og maa især frembyde megen Interesse for hvem, der kender Landet nøjere.

Den anden Bog, som vi her, dog kun kortelig skal omtale er Martin, *Reisen in den Molucken*, Leiden 1904. Den er skrevet paa tysk. Forfatteren, der er Professor i Geologi ved Universitetet i Leiden, havde 1894 fattet den Plan i Forbindelse med sin Kollega G. A. Wilken at foretage en etnologisk og geologisk Undersøgelse af nogle af Øerne ved Bandahavet. Planen blev antagen af Bestyrelsen for Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch Indië, og paa dens Indstilling bevilligede Regeringen de fornødne Pengemidler til dens Iværk-

sættelse. Uheldigvis døde Wilken 1891, og det blev saaledes Forfatteren alene, der kom til at foretage Rejsen. Den begyndte den 24. Sept. 1891, og han indtraf efter en heldig Fart i Batavia, hvorfra han drog videre over Makassar til de Øer, han særlig vilde gøre til Genstand for sin Undersøgelse, og som var Amboina med de nærliggende Smaaøer Uliasserne, derhos Seran og Buru. Rejsen endtes den paafølgende September.

Bogen er delt i tre Bind, hvoraf det første er den egentlige Rejsebeskrivelse, det andet en Samling af Billeder af Landskaber, Mennesker, deres Tatovering, Klædninger, Vaaben, Boliger og Husgeraad, medens det tredje indeholder de geologiske Resultater, der er opnaaede.

Forfatterens Beskrivelser af Land og Folk har saa meget større Interesse, som han har besøgt mange Egne, der ikke nogen Sinde tidligere er blevne udførligt beskrevne, deriblandt ogsaa nogle, der saa vidt vides aldrig tidligere er blevne betraadte af nogen Evropæer. Hertil hører det indre af Seran, der har en meget krigersk Befolkning, som gør det farligt at færdes dér. Meget interessant er hans Meddelelser om den. Han beskriver de Modtagelsesfester, der blev ham til Del under Rejsen paa Øen, og ved hvilke de saakaldte Regenter, der er Bestyrere for de enkelte Distrikter, mødte med forskelligfarvede Paraplyer, der uddeles til dem som Æresbevisninger i Stedet for Ordener, derhos Folkenes Tatoveringer, der næsten altid kun anbringes til venstre paa Brystet eller mellem Nøglebenet og Skulderen og kun sjældent paa Arme og Ben. Det Besøg, han med et Følge af 94 Mand foretog i en af de i det indre liggende Landsbyer, foregik ikke, uden at der af de indfødte, som dog mødte ham vaabenløse, var truffet mange Foranstaltninger. De viste sig overordentlig mistroiske. Hele Befolkningen paa den vestlige Del af Øen er indbyrdes sammen-sluttet i et hemmeligt Forbund, hvis Medlemmer er forpligtede til ikke at tage noget Hensyn, naar Forbundets Interesse kræver saadant. Selv en Søn maa ikke advare sin Fader.

Paa Amboina og Uliasserne er Befolkningen mere civiliseret. Der er dog kun meget faa Evropæere; men lige med disse betragtes en Del andre, som Følge af, at enhver Kristen, lige meget om han er en virkelig Evropæer eller ikke, har Ret til at lade sine Børn eller Plejebørn indføre i Civilregistret, og naar disse derpaa opdrages i den kristne Tro, betragtes de som ligestillede med Evropæerne. I andre Tilfælde støtter Ligeberettigelsen sig til, at Vedkommende har et hol-

landsk Navn, som maaske dog kun hidrører derfra, at en af Forfædrene har været en frigiven Slave, som af sin Herre har faaet tildelt et saadant. Til disse slutter sig et betydeligt Antal Mestizer, foruden de indfødte af ublandet Blod. Der findes tillige her mange Kinesere.

Bygninger, Kirker og Skoler er gode, og Lærerne nyder næst Regenterne megen Anseelse. Der findes ogsaa Forsamlingsbygninger. Sproget er malajisk, men med mange Dialekter. Der findes megen Overtro, ja endog Kristne ofrer stundom paa hedensk Vis. Overtro knytter sig til forskellige Genstande, saasom gammelt, nedarvet Husgeraad, deriblandt ogsaa til den saakaldte Matakau, en Figur, der hyppigt forestiller et eller andet Dyr, f. Eks. en Krokodil eller en Skildpadde, og som stilles op paa et Sted, hvor det kan befrygtes, at der vil blive begaaet en Forbrydelse. Den gør i Reglen god Virkning.

Der træffes smuk Sang i Skolerne og evropæiske Instrumenter, som Violiner og Harmonikaer, er ret almindelige. Det moralske Standpunkt er ikke lavt, Tyverier er saaledes sjældne; dog betragtes kønslige Forbindelser mellem ugifte ikke som anstødelige; men der ligger altid Inklinasjon til Grund. Ingen sælger sig. Paa Buru findes foruden den almindelige Befolkning ogsaa Kinesere og Arabere.

Forfatteren fremdrager ofte Landskabernes store Skønhed og omhandler stundom nøjere et og andet af Dyre- og Planteverdønen. Han omtaler saaledes, at han paa et af Bjærgene paa Amboina, hvor der hyppig var tæt Taage, fandt en temmelig tynd Skov, hvis Udseende var højst ejendommeligt, idet alle Stammer og Grene var beklædte med et meget tykt Lag af lysegult, grønligt Mos, saa at selv Stammer af kun et Par Fingers Tykkelse fremtraadte med anselige Dimensioner. Det kan ogsaa bemærkes, at han paa denne Ø for første Gang fandt Lejlighed til at iagttage den til Løbehønsene hørende Megapodius, som lader sit usædvanlig store Æg udruge enten af sammenskrabet Kompostmasse i Skovene, hvor den saaledes dannede Dyngte kunde naa en Højde af 1,12 M., eller i Strandkantens ophedede Sand. Han nævner ogsaa et Naaletræ *Dacrydium elatum* Wall, som han ellers ikke fandt paa Molukkerne. Paa Seran er Viverraen det eneste Rovdyr.

Alle Øerne har Bjærg, af hvilke det højeste synes at findes paa Burus Vestside og naar 2600 M. Nogle Vulkaner findes.

Den geologiske Beskrivelse har flere Kort, mange Tavler og Tekstbilleder. Foruden den almindelige Orografi og Geognosi omhandler den særlig Strandomdan-

nelserne og Vulkanerne. Særlig mærkelige Erosionsformer af Kalksten nævnes.

Emil Madsen.

Handbuch der Geographischen Ortsbestimmung für Geographen und Forschungsreisende von Dr. Adolf Marcuse, Privatdocent an der Universität Berlin. Braunschweig 1905.

Bogen, der omfatter 341 Sider i stort Oktav, falder i 4 Afsnit og et Tillæg:

- I. Den astronomiske Geografis Grundbegreber.
- II. Regnemæssige Hjælpemidler til geografiske Stedsbestemmelser.
- III. Instrumentale Hjælpemidler til geografiske Stedsbestemmelser.
- IV. Metoder til geografiske Stedsbestemmelser.

Tillæg: Særlige Problemer.

Det er Forfatterens Tanke, at Bogen skal kunne benyttes af studerende af de matematisk-naturvidenskabelige Fag ligesom ogsaa af Lærerne ved den matematisk-geografiske Undervisning ved de højere Skoler;

men, som Tillen angiver, er det dog navnlig til den praktiske Geograf og Forsker, at Dr. Marcuse henvender sig. Dette spores da ogsaa tydeligt gennem hele Bogens Anlæg. De teoretiske Udviklinger er ganske kortfattede; de store og mere stabile Instrumenter og de hertil knyttede nøjagtige Observationsmetoder er overhovedet ikke omtalte. Til Gengæld er Reiseinstrumenterne og de for disse mest anvendelige Fremgangsmaader behandlet udførligt, ligesom II. Afsnit — de regnemæssige Hjælpemidler — er særdeles fyldigt fremstillet og endog indeholder Vejledning i Interpolationsregning og den mest elementære Udjævning.

Den praktiske Anvendelse af Bogen kræver kun elementære Kundskaber i Matematik og Astronomi, takket være de talrige og klart formede Eksempler til IV. Afsnit.

Bogens Fremkomst just nu, da en omfattende fler-aarig dansk Polarekspedition er forestaaende, kan gøre den særlig værdifuld for os Danske. Der er ingen Tvivl om, at de talrige praktiske Vink og Erfaringer, som Dr. Marcuse har nedlagt i sit Værk, vil kunne være bl. a. denne Ekspedition til stor Nytte.

J. P. Koch.

Ny Literatur.

Evropa.

„Über die Küstenbildungen des baltischen Meerbusens zwischen Tornio und Kokkola“ von J. Leiviskä. Helsingfors 1905. Oktav, 225 S.; mange Illustr. og Kort.

Asien.

Ethnological Survey Publications Vol. I: „The Bontoc Igorot“, by Albert Ernst Jenks. Manila 1905. St. Oktav, 266 S.; talrige Illustr. og Kortskitser.

Abh. der K. u. k. Geogr. Gesellschaft in Wien VI Bd. Nr. 1. 1905 „Eine Reise in das Gebiet des Erdschias-Dagh (Kleinasien). 1902.“ von Dr. Arnold Penther; mit Beiträgen von Dr. E. Zederbauer und J. Tschamler (mit 5 Tafeln und 1 Karte). Wien 1905. Quart, 48 S.

Amerika.

„Report of Yosemite Park Commission“, Department of the Interior. Washington December 5. 1904. Oktav, 51 S.; med Illustr. og Kort.

„Mexico“. Geographical Sketch, natural Resources, Laws, economic Conditions, actual Development, Prospects of future Growth. Edited and compiled by the International Bureau

of the American Republics. Washington 1904. Oktav, 454 S.; mange Illustr.

„Honduras“. Geographical Sketch, natural Resources, Laws, economic Conditions, actual Development, Prospects of future Growth. Edited and compiled for the International Bureau of the American Republics, by Alfred K. Moe. M. S. Consul at Tegucigalpa. Washington 1904. Oktav, 252 S.; med Illustr. og Kort.

„Venezuela“. Geographical Sketch, natural Resources, Laws, economic Conditions, actual Development, Prospects of future Growth Edited and compiled for the International Bureau of the American Republics by N. Veloz Goticoa, Secretary of the Bureau, Washington 1904. Oktav, 608 S.; talrige Illustr. og Kort.

„Bolivia“. Geographical Sketch, natural Resources, Laws, economic Conditions, actual Development, Prospects of future Growth. Edited and compiled by the International Bureau of the American Republics. Washington 1904. Oktav, 214 S.; med Illustr.

„Beiträge zur Kenntnis einiger Indianerstämme des Rio Madre de Dios-gebietes“ von Erland Nordenskjöld. Særtryk af Ymer 1905. R. 3